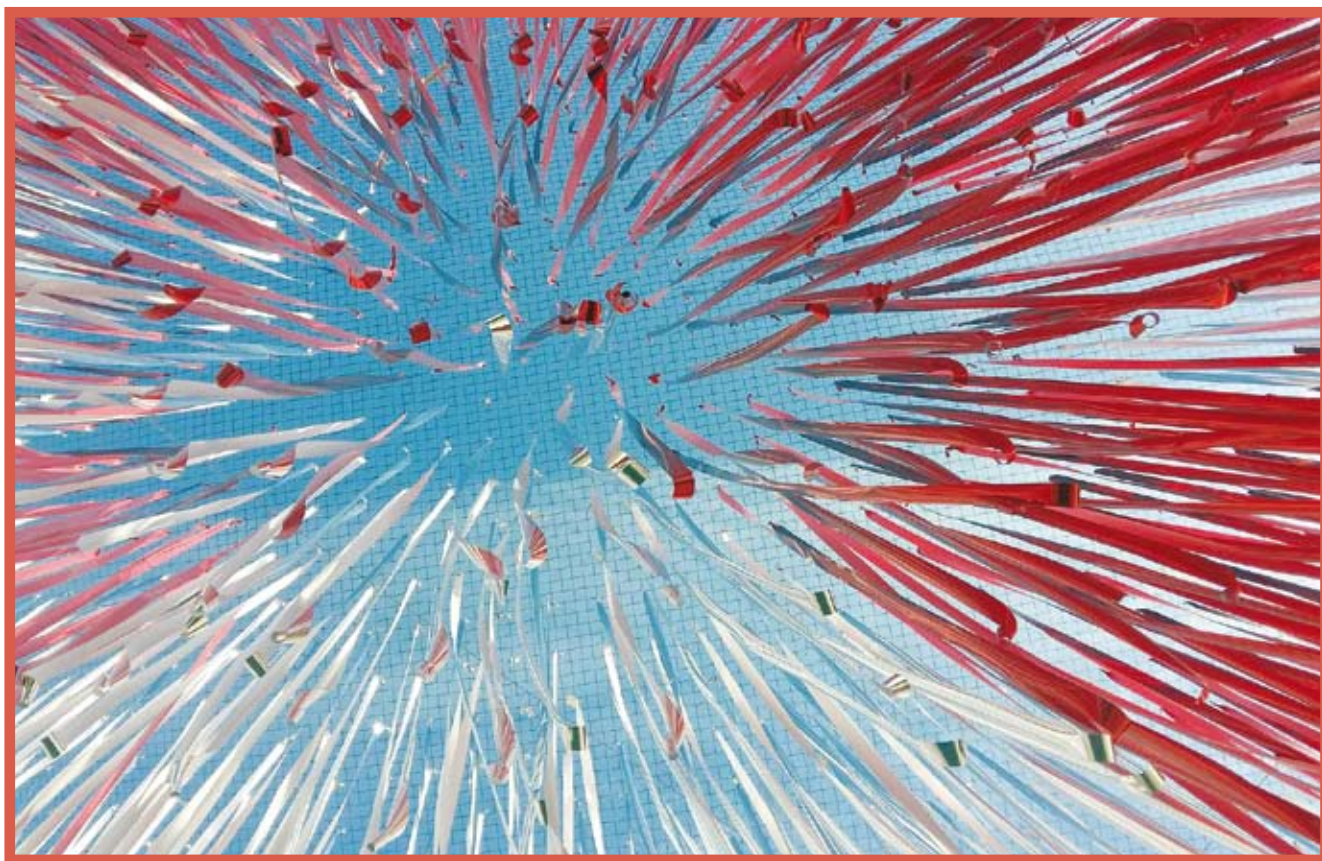

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Pomorskie drogi do Niepodległej

CENne
PRAKTYKI

Wydawca

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

al. gen. J. Hallera 14

80-401 Gdańsk

CENTRUM
EDUKACJI
NAUCZYCIELI
W GDAŃSKU

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Redakcja tomu

Pomorskie drogi do Niepodległej

Aleksandra Grzybowska – nauczyciel konsultant

ds. diagnoz i analiz oraz edukacji matematycznej

Redakcja serii

Beata Symbor

Korekta

Dominika Ringwelska

Projekt graficzny, skład, okładka

Beata Kwaśniewska

Zdjęcie na okładce

Beata Symbor

Tom serii: VII

Gdańsk 2018

ISSN 2450-7717

ISBN 978-83-86526-49-9

Druk

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

1918-2018
Niepodległa

Pomorskie drogi do Niepodległej

Redakcja
Aleksandra Grzybowska

Tom VII

CENne
PRAKTYKI

Gdańsk 2018

Spis treści

Wstęp	5
Renata Ropela	
Pamięć a / i upamiętnienie	6
Anna Krajnowska	
Czy można uczyć patriotyzmu na łące, czyli porzeczek, piłka i karmienie królików	9
Agnieszka Kuźba	
Piosenka z ciarkami, czyli o co chodzi z hymnem	11
Agnieszka Kuźba	
Zespół Kształcenia i Wychowania w Szymbarku aktywnie uczestniczy w świętowaniu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości	12
Halina Kasprzycka	
2018 – Rokiem Niepodległości w Szkole Podstawowej nr 12 w Gdańsku	14
Karolina Darznik, Agata Mikulewicz	
„Rok dla Niepodległej” – działania edukacyjne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku	16
Jolanta Janonis, Danuta Kamińska, Agnieszka Stolarczyk	
Konkurs na prezentację multimedialną „Pomorskie drogi do Niepodległej”	20
Agata Szklarkowska	
Jak przygotować wystawę okolicznościową?	23
Sylwia Kilanowska-Męczykowska	
Stulecie Niepodległej na łamach „Edukacji Pomorskiej”	25
Małgorzata Bukowska-Ulatowska	

Wstęp

2 listopada 2017 r. samorządowcy województwa pomorskiego podpisali deklarację współorganizacji obchodów stulecia Niepodległości Polski. Inicjatywa Pomorskich Dróg do Niepodległej jest oddolna. Uczestniczy w niej wiele instytucji, m.in.: biblioteki, stowarzyszenia, ośrodki doskonalenia nauczycieli, szkoły i placówki oświatowe.

Od 11 listopada 2017 r. do 11 listopada 2018 r. dużo mówimy o Polsce, o jej przeszłości i wpływie historii na teraźniejszość i przyszłość. Przypominamy o osobach, które swoją postawą wpłynęły na nasze losy. Szczególną uwagę zwracamy na nasze, pomorskie dzieje. Tutaj drogi do wolności wyglądały inaczej niż w pozostałych częściach kraju. Zastanawiamy się, jak wygląda współczesny patriotyzm i jak go propagować.

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w ramach projektu prowadzi szereg działań. Między innymi, we współpracy z ODN Słupsk, przeprowadziliśmy konferencję „Pomorskie drogi do Niepodległej”, organizujemy różnorodne warsztaty dla nauczycieli.

Szkoły i instytucje propagują ideę patriotyzmu na różne sposoby. Niniejsza publikacja przedstawi Państwu niektóre z nich.

Renata Ropela

dyrektor

Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Deklaracja współudziału w organizacji uroczystych obchodów stulecia Niepodległej Polski

Rok 2018 będzie dla nas, Polaków, wyjątkowym czasem świętowania szczególnego jubileuszu, jakim jest stulecie Niepodległej. Upamiętnia on odzyskanie przez naród polski w 1918 roku wolności i suwerenności państwowej po stu dwudziestu trzech latach rozbiorów. Ponad wiek trwała walka o ocalenie polskiej tożsamości, aż wreszcie w 1918 roku przyszła godzina wolności i nadziei na nową przyszłość. Polacy stali się gospodarzami własnego kraju.

Data uczczenia niepodległości wpisała się na stałe w krajobraz polskich dni świątecznych. W czasach dwudziestolecia międzywojennego pamięć roku 1918 była żywa i bliska; w czasach komunizmu przypomniano ją przez spontaniczne demonstracje środowisk demokratycznych; po roku 1989 stała się ważnym oficjalnym świętem, często jednak sprowadzanym do celebry.

**Dlatego my, niżej podpisani,
chcemy, by Święto Niepodległości
było świętem wspólnoty i radości,
świętem wszystkich Polaków.**

Droga do niepodległości była wyrazem wspólnego, ogólnonarodowego pragnienia odzyskania państwa polskiego. Była to droga długa, trudna, okupiona wysiłkiem i poświęceniem wielu Polaków. Józef Piłsudski zwracał się w Belwederze do grona najbliższych współpracowników,

tak mówił o odzyskanej niepodległości: „Jest to największa, najdonioślejsza przemiana, jaka w życiu narodu może nastąpić”. Mówił o przemianie, która zapoczątkowała nową kartę historii.

Po stu latach widzimy, że kartę tę na Pomorzu zapisaliśmy wieloma realizacjami idei wolności, solidarności i dążenia do pokoju i zgody. Pomorze i jego obywatele budowali nową Polskę, budowali Niepodległą. Ich historie powinny stać się inspiracją dla naszych społeczności, powinny budować naszą patriotyczną świadomość.

Dlatego przez najbliższy rok poprzez różnorodne wydarzenia będziemy przypominać o naszym dziedzictwie lokalnym oraz ogólnopolskim, o naszej drodze do suwerenności. Tak właśnie pamięć o odzyskanej niepodległości stanie się wielkim świętem całego narodu, przypomnieniem o tym wszystkim, co nas kształtuje i łączy. Bo zgoda i wspólnota zaczynają się w naszych domach, miastach, społecznościach.

W duchu tej jedności zobowiązujemy się sprawować pieczę nad uroczystościami, aby obchody tego wyjątkowego jubileuszu odbyły się w sposób godny i miały charakter otwarty dla wszystkich obywateli naszego regionu.

Dzisiaj deklarujemy, że z należytą czcią przypomniemy i uhonorujemy przywódców oraz uczestników wydarzeń sprzed stu lat, aby ich dzieło oraz wysiłek były inspiracją dla następnych pokoleń. Zobowiązujemy się również do podjęcia dialogu na temat współczesnego patriotyzmu, szanującego różnorodność oraz odważnie stawiającego czoła wyzwaniom XXI wieku. Wspólnie będziemy świętować pod jednym hasłem „Niepodległa”.

Gdańsk, 2 XI 2017

Pamięć a / i upamiętnienie

Mała wieś nadgraniczna, na prawnym brzegu Odry, tuż przy ruchliwej szosie samochodowej. Obecnie Niemcy, dawniej DDR. Osada nazywa się niezbyt oryginalnie Wieś Gołębia, chociaż gołębi tam raczej nie ma. Wieś to tylko kilkanaście bardzo pięknie zagospodarowanych zabudowań. Raczej nie o charakterze rolniczym. Zaledwie w jednym budynku, kamiennie-ceglanym murowańcu, ktoś trzyma konie, bo zapach stajni w ciepły dzień jest mocno wyczuwalny na drodze biegnącej obok zabudowań. Mieszkańcy Gołębiej Wsi nie są chyba rolnikami. Zdaje się, że pracują w okolicznych miastach i miasteczkach, zapewne wykonując różne zajęcia. Większość zabudowań jest położona wzdłuż bocznej drogi – odnogi głównej samochodówki, po której zazwyczaj pędzą samochody w kierunku granicy z Polską. Po przejściu około 500 metrów w głąb osady dochodzimy do niewielkiego placu tuż przed rozwidleniem drogi wchodzącej do sosnowego lasu. Plac, a właściwie placyk, jest najciekawszym miejscem w całej wiosce. Rośnie na nim mocny, kilkudziesięcioletni, a może i wiekowy, dąb. Jest stary, umieszczono na nim symbol zabytku przyrody, w postaci drewnianej tabliczki z wizerunkiem sympatycznej sowy. Wspaniałe drzewo. Widziałam je w pe-

wien kwietniowy zmierzch, obsypane wczesnowiosennymi świeżymi listkami.

Jednakże to nie dąb na wiejskim placu przyciąga największą uwagę. Przy ścięcie lasu, która zamyka otwartą przestrzeń placu, wznosi się około dwumetrowa, granitowa, jak mi się zdawało w zapadającym zmierzchu, kolumna zwieńczona żołnierskim hełmem. Jest większy niż zwykły hełm, lecz ma tak charakterystyczny kształt, że nieodparcie kojarzy się z wizerunkiem niemieckiego żołnierza. Po obu stronach kolumny stoją dwie kamienne tablice, a na nich wyryte stopnie żołnierskie, imiona i nazwiska, daty, miejsca śmierci. Daty są z I wojny światowej i nazwy jej bitewnych pól także, a na tablicach zapisano nazwiska mieszkańców Gołębiej Wsi, którzy walcząc wówczas w niemieckiej armii, polegli na wojennych frontach Francji, Belgii, ziem polskich zaborów rosyjskiego i pruskiego.

Przestrzeń wokół pomnika jest zaadbana, uporządkowana, ogrodzona niskim płotem. Odczytuję nazwiska i zastanawiam się czy członkowie rodzin tych poległych jeszcze tu mieszkają i dbają o to miejsce. Może tak, może nie. Nie muszę i nie chcę tego wiedzieć. Ważne jest co innego. Nie cmentarz, nie centralny miejski plac. Małutki placyk w małej wsi upamiętnia swoich miesz-

kańców, którzy gdzieś daleko i dawno temu zginęli. Byli żołnierzami z armii najeźdźców i w jakimś sensie, ofiarami tamtej wojny. Ale to tylko upamiętnienie a nie zbiorowa mogiła. Miejsce tchnie spokojem i godnością. Dzień jest powszedni, nieświęteczny. Z takim wrażeniem pozostaję do dzisiaj.

Inna okolica, inna rzeczywistość. Przedmieście Kartuz. Ślicznego, historycznego miasta z piękną kolegiatą, wybudowaną jeszcze przez kartuzów na przełomie XIV i XV wieku nad jeziorem Klasztornym. Dzieje Kartuz pisały wydarzenia z pogranicza polsko pruskiego, potem niemieckiego. Dzisiaj obok wielu świadectw przeszłości osadzonych na ziemi kaszubskiej, moją szczególną uwagę zawsze przykuwa jedno. Przy ruchliwej drodze, Kartuzy–Sierakowice, tuż za rogatekami miasta, ustawiono kamień z pamiątkową tablicą. Duży, polny głaz, jakich wiele wyrzuca ze swojej głębi kaszubska ziemia, ma zachować dla pamięci miejsce, w pobliżu którego 14 września 1939 roku najeźdźcy z hitlerowskiej armii rozstrzelali sześciu Polaków, mieszkańców okolic Kartuz. Kim byli, informuje fragment artykułu Pani Magdy Dzienisz w „Ekspressie Kaszubskim”: „14 września 1939 roku sześciu Polaków, mieszkańców okolic Kartuz, poprowadzono w głąb lasu w pobliżu

Bliskie otoczenie tego miejsca, jeszcze pod koniec sierpnia tego roku wyglądało tak.

Wzgórza Wolności. Aresztowano ich w Kartuzach za działalność polityczną i osadzono w więzieniu. Kilkanaście dni później rozstrzelano z dala od drogi, wśród drzew.

Byli to: Leon Cichosz, Robert Gransicki, Nikodem Klucz, Leon Litwin, Jan Majewski, Paweł Nacel. Zostali wskazani przez Niemców z miejscowego Selbstschutzu i zamordowani. Byli cywilami, członkami Polskiego Związku Zachodniego zasłużonymi dla miasta i regionu. Ta krwawa rozprawa przebiegała w ramach tzw. akcji „Inteligencja”. Leon Gransicki był nauczycielem, Nikodem Klucz naczelnikiem stacji PKP, a Jan Majewski urzędnikiem sądu”.^{1,2}

Nie inaczej jest zazwyczaj - przy głazie

stoją puste wypalone znicze, plastikowe, brudne bukiety. Jeszcze czasem worki ze śmieciami zostawione przez „kogoś”, bo miejsce jest takie „postojowe”.

Dwa miejsca, dwa wydarzenia, dwie dbałości o upamiętnienie.

„Wolność jest człowiekowi dana i zadana, by ukazywała prawdę o dobru.”

Jan Paweł II

W bardzo ciekawym artykule, zatytułowanym „Od miejsc pamięci narodowej do miejsc żywej pamięci” autorka, Kinga Majchrzak napisała: „(...)symboliczna natura miejsc żywej pamięci może stać się inspiracją do autorefleksji, impulsem do dalszych poszukiwań i samowychowania. Dzięki temu zabiegowi kawałki starych murów, bruki, nazwy ulic, tablice pamiątkowe, itp. stają się strażnikami pamięci i przez samą swą obecność, wywołując w obcujących z nimi jednostkami poczucie dawności, pobudzając

do rozważań dotyczących ponadczasowości i przemijania. Niosą ze sobą emocje wynikające z (...) poczucia więzi z tymi, którzy żyli tu kiedyś, którzy chodzili po tych samych brukach, dotykali tych samych klamek i drzwi, czytali te same napisy, z ludźmi, których dawno już nie ma i o których nic więcej nie wiemy. (...) Umożliwiają przeżywanie przeszłości, w której pierwszoplanową rolę odgrywa nie intelekt, lecz zmysły”.³

I dalej, cytując Pierra Nora: „Kategoria, która definiować i opisywać ma ów proces społecznego zapamiętywania [i odczuwania] jest właśnie „pamięć”, która w odróżnieniu od tradycyjnej wersji historii, jest wieloraka, polifoniczna, różnorodna, kontekstualna, nieustan-

1. <http://szwajcaria-kaszubska.pl/item/1806-kartuzy-i-powiat-kartuski-pod-okupacja-niemiecka-w-1939-> (...)

2. http://expresskaszubski.pl/pl/656_lasy_zaprasza-ja/17712_lasy_swiadkiem_tragicznej_smierci_i_mordow_miejscowej_ludnosci.html

3. Kinga Majchrzak, Od miejsc pamięci narodowej do miejsc żywej pamięci – implikacje dla andragogiki. Z historii teorii i praktyki edukacji dorosłych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2013

nie ewoluująca i choć mnoga/zbiorowa to jednocześnie indywidualna”.⁴

Blisko obchodów 100-letniej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, a właściwie odrodzenia się polskiej państwowości jest obchodzona, znacznie skromniej, też ważna i okrągła, bo 40. rocznica wyboru Polaka na papieża. Jan Paweł II wielokrotnie odwoływał się do symboliki i znaczenia wolności w życiu jednostek państw i narodów, dlatego umieściłam powyżej Jego wypowiedź, która często bywa przywoływana. Przypomina o tym, że wolność, niepodległość nie są nikomu dane raz na zawsze. By je utrzymać, należy o nie dbać, między innymi poprzez poszanowanie przeszłości i zachowanie pamięci.

Celebrowane obecnie stulecie niepodległości nie jest tożsame ze stuleciem suwerennego bytu państwa i narodu polskiego. Nie minęło jedno pokolenie od niosącego odrodzenie Polski roku 1918, gdy od najazdu hitlerowskich Niemiec na Polskę rozpoczęła się II wojna światowa. Wkrótce do ludobójczej polityki III Rzeszy wobec obywateli państwa polskiego dołączyła, po nagłej agresji, sowiecka Rosja. Zakończenie wojny w maju 1945 roku dla narodów środkowej Europy nie było jednoznaczne z wyzwoleniem. Jeszcze do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku były całkowite ubezwłasnowolnione przez sowieckie „imperium zła”.

4. Kinga Majchrzak, Od miejsc pamięci narodowej do miejsc żywej pamięci – implikacje dla andragogiki. Z historii teorii i praktyki edukacji dorosłych. S. 302 – 311, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2013; Pierre Nora, Czas pamięci, „Res Publica Nowa”, 2001, nr 7

Historia się powtarza – od formalnego, komunistycznego zniewolenia, dzieli nas Polaków znów tylko jedno pokolenie. Czyli tych urodzonych, wychowanych i kształtowanych w suwerennej Polsce – państwie, gwarantującym dostęp do wszystkich praw i obowiązków – symboli demokracji.

Historia, dzieje narodu i państwa zapisane także w przestrzeni odczytujemy jako czas przeszły dokonany. Obchodzimy ważne rocznice ważnych wydarzeń z mniejszym lub większym nagłośnieniem. Jednakże czas uroczystości przemija i powracają rytuały codzienności, które w sposób naturalny przysłaniają świąteczne obchody. Do następnej rocznicy. Do następnych obchodów. A przecież okresy pomiędzy celebrowanymi obchodami wymagają codziennej, nieświątecznej uwagi, szacunku i dbałości. Także okazywanej miejscom pamięci. To rodzaj długu spłacanego tym, którzy wpisali swoje życie w opowieść o budowaniu i odbudowywaniu bytu polskiej wielkiej ojczyzny i jej małych ojczyzn. Nieodżałowany Tomasz Merta, z myślą o dominujących walorach społeczeństwa polskiego pisał: „Dążenie do niepodległości, umiłowanie wolności, szacunek dla idei prawa, przywiązanie do religii okazują się zbiorem najważniejszych symboli i dyspozycji, przez które polska wspólnota identyfikowała się w przeszłości i wciąż na nowo potrafi się rozpoznawać”.⁵

Konkludując, poza uroczystymi obchodami potrzeba nam codziennej dba-

5. Tomasz Merta, Nieodżowność konserwatyzmu. Pisma wybrane. s. 319

łości i uważności na symbole przeszłości. Uczenia, że to ważne i potrzebne także nam, jako społeczności wciąż odbudowującej swoją tożsamość.

Codzienna dbałość o symbole, o ich nieodświętną obecność nie jest potrzebna tylko im żeby się zachowały i trwały. Jest potrzebna nam, jako społeczeństwu uczącemu się przez całe życie, „by ukazywały nam prawdę o dobru”.

Każdy kto pragnie zmienić lub naprawić zastały wizerunek upamiętnienia, może podjąć taką inicjatywę. Proponujemy włączenie się w proces przywracania należytego wizerunku zapomnianym, zaniedbanym miejscom pamięci. Proponujemy upublicznianie, upowszechnianie tych mało znanych, tak by w naszym regionie powstała zaktualizowana mapa miejsc żywej pamięci. W swym założeniu mogłaby pełnić niezwykle ważną rolę bliskiego źródła historycznego, swoistego albumu do aktywnego nauczania historii i kształtowania postaw młodych ludzi, uczniów którzy wraz z wychowawcami przejęliby odpowiedzialność za podtrzymanie pamięci i upamiętnienie.

Żeby tak się stało konieczna jest Własna inicjatywa. Zapraszamy do zapoznania się z mapą: <https://www.cen.gda.pl/blog/zbior-aktualnosci/polecamy/mapa-pamieci/>. I dodawania do niej kolejnych miejsc.

Anna Krajnawska

nauczyciel konsultant
ds. nauczania historii i wos
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Czy można uczyć patriotyzmu na łące, czyli porzeczek, piłka i karmienie królików

*„Ojczyznę kocha się nie dlatego,
że wielka, ale dlatego, że własna.”*

Seneka Młodszy

Fot. Pezibear@Pivaboy

Jeśli urodziłeś się w latach osiemdziesiątych albo wcześniej... Tak można zacząć wyliczankę z pamięci o dzieciństwie. Dzieciństwo, które bardzo różniło się od obecnego. Dlaczego różniło się tak bardzo?

Moje dzieciństwo było pełne przygód. Obraz świata, który przywołuję po latach, to nieomal mityczna bajkowa kraina, a moja pamięć jest wypełniona wieloma pozornie przyjemnymi, ale niezwykle chwylami z moimi

rodzicami i dziadkami, potem nauczycielami, którzy wspólnie ukształtowali człowieka, którym teraz jestem.

Żadne z nich nie było jakąś specjalnie wybitną postacią - nie byli ani ekspertami w znaczącej naukowo dziedzinie, ani poszukiwaczami przygód, nie zajmowali się też ochroną środowiska. Nie posiadali żadnego super zaawansowanego sprzętu i żaden z nich nie był jakoś szczególnie wysportowany.

Pewnego razu zostałam wysłana

na wieś, gdzie był tylko jeden sklep, a rano, i wieczorem przejeżdżał niebieski autobus. To było dla mnie zdumiewające - przyjechałam z dużego domu przy głównej ulicy, pełnego udogodnień cywilizacyjnych dla dzieci, dorosłych i wszystko wydawało się obce, dziwne.

Obiad pod starym, rozłożystym orzechem, smak masła własnoręcznie ubitego w maselnicy, malutkie, różowe myszy znalezione w stodole, jazda na szczycie drabiniastego wozu, skoki w siano i nie-dojrzałe papierówki trzeszczące w zębach. Brzęk dzwoneczków na szyjach krów, słodki zapach świeżego mleka, szorstkość wykrochmalonej pościeli. Pamiętam te dni tak dokładnie jakby to było wczoraj. W krótkim czasie znalazłam wielką radość w drobiazgach: karmiąc ptaki i króliki na podwórku, zbierając resztki truskawek i porzeczek, jedząc piętękę z wypieczonego, okrągłego chleba polaną śmietaną i posypaną cukrem. Po latach okazało się, że rodzice zadbali o to, aby zabrać mnie do lasu, pokazali zabytki, miejsca dziedzictwa kulturowego, parki narodowe. Co ciekawe najczęściej wyruszaliśmy w punkty usadowione w całkiem bliskiej od domu odległości i dlatego większość z nich pozostała dla mnie czymś więcej niż tylko loka-

lizacją geograficzną. Rodzice, a potem nauczyciele, którzy przeszli i zjeżdżili z moją klasą okolicę w promieniu około stu kilometrów, obdarowali mnie czymś niezwykle – poczuciem przynależności do miejsca i miłością do niego.

Posiadanie poczucia własnego świata na Ziemi oznacza emocjonalne przywiązanie do pewnych miejsc, w których spędzamy czas w dzieciństwie. I to się właśnie nazywa patriotyzm.

Jak to? – zapyta ktoś. Wycieczka do lasu czy brodzenie w strumieniu to ma być nauka patriotyzmu? Niepasteryzowane mleko? Bąble na stopach po długiej wędrówce w traperkach z twardej skórki? Przecież patriotyzm jest wtedy, kiedy nauczymy dziecko mówić Katechizm Polskiego Dziecka i rozpoznawać flagę. Patriotyzm jest w różne rocznice dwa, trzy razy w roku. Patriotyzm jest wtedy, kiedy robimy akademię, wnosimy sztandar i pilnujemy się, żeby nie gadać, kiedy zaproszony gość coś tam opowiada! Patriotyzm nie ma z naturą nic wspólnego!

Jednak powiem Wam, że ma i to bardzo!

Natura pobudza wszystkie zmysły, wielu z nas pamięta i kocha miejsca na świeżym powietrzu, które uczyniły nasze dzieciństwo wyjątkowym – piaszczystą łąkę nad strumieniem, na której pod lodem szukaliśmy kijanek, wzgó-

Fot. Philipp T@Pkatay

rza, z których turlaliśmy się ze źdźbłami trawy w zębach, ulic i ścieżek, po których jeździliśmy na rowerach do zachodu słońca, boisko za blokami na kawałku starej łąki, chłód wody ze źródła w ustach. Z biegiem czasu nasze wspomnienia i historie nie tylko zakotwiczą nas w pewnych miejscach i ludziach, ale także pomagają nam tworzyć nowe znaczenia i łączyć jedno pokolenie z drugim, tworząc naszą własną rodzinną i grupową historię.

Dla naszych dzieci – tych domowych i tych, z którymi pracujemy w placówce edukacyjnej – podróż dopiero się za-

czywa, ale chyba czujecie, że pozostawi ona w nich ślad, tak jak to było ze mną przez te wszystkie lata.

Zastanówcie się – co dzieci, Wasi uczniowie, będą pamiętać z dzieciństwa i wczesnej młodości? Czy będą to wspomnienia tak wielozmysłowe, żywe, związane z prawdziwymi miejscami, w prawdziwym środowisku jak te, które ja pielęgnuję?

Agnieszka Kuźba

prezes fundacji

Bezpieczne Gniazdo – Safe Nest

Piosenka z ciarkami, czyli o co chodzi z hymnem

Jak „ugryźć” Święto Konstytucji w przedszkolu czy w młodszych klasach szkoły podstawowej? Opowiadać dzieciom rzetelnie historię konstytucji? To jakaś abstrakcja! Dzieci i tak niewiele z tego wyniosą i rozumieją?

Co robicie z tym dniem? Przed nami bardzo patriotyczna jesień. Jaki macie stosunek do wychowania patriotycznego w przedszkolach i szkołach? Bo przecież wszystko jest nauką - nasz stosunek do patriotyzmu też.

Przed 11 listopada mówię dzieciom, że Nasza Polska, czyli to miejsce, gdzie teraz jesteśmy, gdzie są nasze domy, plac zabaw, przedszkole, szkoła, boisko, okoliczny park lub las i łąka - obchodzi urodziny.

No i szykujemy się do tych urodzin - dzieci mówią, co lubią na swoich urodzinach: tort, gości, dekoracje, tańce, konkursy. Potem wymyślamy, jak zorganizować urodziny dla naszej kochanej Polski.

A co ze Świętem Konstytucji 3 Maja?

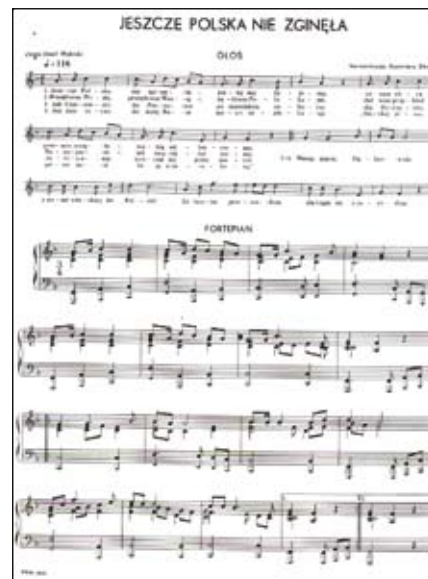
Odwoluję się do naszych ustaleń z początku roku szkolnego, nasze-go spisu fajnych rzeczy, które robimy codziennie, aby pobyt w grupie i w przedszkolu był wesoły i bezpieczny. Opowiadam, że dorośli Polacy też kiedyś mieli kłopot, tak jak my, kiedy przy-

chodzimy do przedszkola - jak się zachowywać w Polsce, co jest dobre dla wszystkich, a czego trzeba unikać. I pierwsi w Europie wymyślili spis ważnych praw i obowiązków dla każdego mieszkańca Polski.

A my jesteśmy dumni, że mamy taki spis, nazywa się Konstytucja i wszyscy wiedzą, co jest dla Polaków najlepsze.

Dlatego, w rocznicę zapisania Konstytucji, wszyscy sobie o tym przypominają, cieszą się i są dumni z Polski, że dała przykład innym krajom. Robimy kotyliony, maszerujemy z własnoręcznie wykonanymi flagami, zanosimy do domu przygotowane w przedszkolu symbole narodowe, aby cieszyć się narodowym świętem razem z rodzicami.

Infantylnie? Klepanie wierszyków, z których dzieci nic nie rozumieją, to czasem zła droga. Często deklamowany *Katechizm polskiego dziecka* - Władysław Bełzy, powinien być starannie wytłumaczony słowo po słowie, teksty polskich pieśni patriotycznych również. Zawierają one sporo treści przywołujących siłowe rozwiązania, namawianie do wojny, bitwy, które my w placówkach edukacyjnych staramy się piętnować. Zatem aby przekaz był spójny - można odnieść się do zawodów sportowych, na których hymny mają swoje uznane miejsce. Pamiętajmy, że dzieci rozu-

mieją świat dosłownie i pomóżmy im rozumieć historyczne przesłanie świąt patriotycznych w najbliższy dziecięcy wrażliwości sposób.

Niedawno, w Oddziale Przedszkolnym przy SP Górki Szczukowskie k.Kielc, spotkała mnie miła niespodzianka.

Pani Magda spytała: *Co chcielibyście zaśpiewać naszemu gościowi?*

– *Hymn polski!* - zakrzyknęły dzieci.

Czemu hymn? Lubicie śpiewać polski hymn? Dlaczego?

– *Bo to jest piosenka z ciarkami!*

– *Z czym?*

– *No, to jest najważniejsza z piosenek wszystkich i taka fajna, że jak się ją śpiewa to się ma ciarki na skórze.*

Oby te ciarki nam i naszym uczniom zostały do końca życia!

Agnieszka Kuźba

prezes fundacji

Bezpieczne Gniazdo – Safe Nest

Zespół Kształcenia i Wychowania w Szymbarku aktywnie uczestniczy w świętowaniu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości

Swiętowanie tego wydarzenia zaczęliśmy już na początku czerwca. W naszej szkole zorganizowano XX Szymbarskie Biegi Przełajowe. Tegorocznej edycji przyświecało hasło „Bieg dla Niepodległej”. Wszyscy uczestnicy przybyli na stadion w Szymbarku w biało-czerwonych strojach z flagami w dłoniach. Zaproszono uczniów klas 0-III SP z wszystkich szkół Gminy Stężycy. W biegach uczestniczyły dzieci ze szkół w Stężycy, Klukowej Hucie, Kamienicy Szlacheckiej, Gołubiu i Szymbarku. Celem biegów była popularyzacja lekkoatletyki wśród dzieci i młodzieży oraz nabycie umiejętności współzawodnictwa w duchu zdrowej rywalizacji sportowej. Do biegów przystąpiło 192 uczestników. Wszystkim dopisywały humory i niezwykła energia. Zawody rozegrano w dwóch kategoriach (dziewcząt i chłopców), które różniły się wyznaczonym dystansem uzależnionym od wieku dzieci. Po zakończonych biegach na podium stanęło 40 zwycięzców, którzy z rąk dyrektora szkoły Ireneusza Zaracha odebrali dyplomy oraz nagrody.

12 czerwca 2018 roku uczniowie klas drugich gimnazjum pod opieką nauczycieli historii zorganizowali dla uczniów klas IV i V SP turniej, którego celem

Fot. A. Kasprzycki

było upamiętnienie 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Wśród radosnej i sportowej atmosfery uczniowie mogli sprawdzić swoją wiedzę i umiejętności z zakresu historii i geografii Polski. W ten sposób propagowano aktywny styl życia, wiedzę historyczną o II RP i postawy patriotyczne wśród młodzieży. Na zakończenie turnieju każda z klas otrzymała dyplom i słodkie upominki.

W tym roku szkolnym na naszych uczniów czeka wiele wyzwań i atrakcji.

Zaangażowali się już w zbiórkę pamiątek związanych z odzyskiwaniem przez Polskę niepodległości i budową wolnego państwa. Wszystkie przedmioty zostaną przez nich opisane i specjalnie pogrupowane. Efekty starań będą udostępnione na szkolnej wystawie 11 listopada. Wśród eksponatów znajdują się pamiątki rodzinne i materiały archiwalne. W tym samym dniu nasza szkoła będzie gospodarzem Gminnych Obchodów Święta Niepodległości. Uroczystości rozpoczyna się mszą świętą w kościele parafial-

nym, po której delegacje udadzą się pod pomnik Szymbarskich Zakładników. Następnie w szkole odbędzie się widowisko patriotyczne przygotowane przez uczniów z chóru szkolnego i koła teatralnego.

Na przełomie września i października zorganizowaliśmy wycieczki do Gdyni, która prawa miejskie uzyskała 10 lutego 1926 roku. Odwiedziliśmy miejsca związane z wydarzeniami historycznymi, poznaliśmy zasługi budowniczych tego miasta: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Tadeusza Wendę czy Maksymiliana Arciszewskiego. Zapoznaliśmy się z polskimi osiągnięciami okresu II RP, a przewodnik wskazał nam najważniejsze miejsca podczas spaceru po mieście: Port Morski, Dworzec Morski, skwer Kościuszki, Dar Pomorza i okręt ORP Błyskawica. Następnie obejrzeliśmy najważniejsze obiekty i ulice w mieście, m.in. ul. Władysława IV – czyli wizytówkę modernizmu w Gdyni międzywojennej. Wycieczka zakończyła się wjazdem na Kamienną Górę, gdzie znajduje się punkt widokowy na miasto.

Oczywiście nie mogło zabraknąć konkurencji sportowych, tak bardzo lubianych przez naszych uczniów. W październiku w szkole został zorganizowany

Bieg Niepodległości. Dzieci w strojach z biało-czerwonymi elementami pobiegły na dystansach dostosowanych do ich możliwości wiekowych. Uczniowie klas I – II SP pobiegli na dystansie 250 metrów, III – IV 500 metrów, V – VI dziewczęta 500 metrów, chłopcy 750 metrów, klasy VII – VIII i III gimnazjum dziewczęta 750 metrów, a chłopcy – 1000 metrów. Wszyscy rywalizowali o nagrody indywidualne i klasowe.

Zespół redakcyjny szkolnej gazetki Promyk wyda 11 listopada specjalny numer w całości poświęcony 100-leciu odzyskania przez Polskę niepodległości. Do gazetki zostanie dołączony śpiewnik z pieśniami patriotycznymi.

9 listopada samorząd uczniowski wyemituje przez szkolny radiowęzeł audycję pt. „Koncert pieśni patriotycznych”, której wysłuchają uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum. Zostaną zaprezentowane pieśni nawiązujące do okresu dwudziestolecia międzywojennego, a następnie krótki rys historyczny.

Uczniowie klas trzecich gimnazjum przygotowują w listopadzie rambit pt. „Pa-

triotą być to nie wstyd” dla społeczności uczniowskiej klas IV – VIII SP. Celem przedsięwzięcia będzie propagowanie aktywnego stylu życia, wiedzy historycznej o II RP i postaw patriotycznych wśród młodzieży. Uczniowie będą mogli wykazać się wiedzą w przeróżnych konkurencjach historycznych, umiejętnościach plastycznymi oraz predyspozycjami sportowymi.

Czeka nas wiele atrakcji, więc zapraszamy do udziału!

Działania w ramach programu „Godność, Wolność, Niepodległość” sfinansowano ze środków Ministra Edukacji Narodowej w ramach Programu Wiekszości NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021.

Halina Kasprzycka

nauczyciel historii i geografii
Zespół Kształcenia i Wychowania
w Szymbarku

2018 – Rokiem Niepodległości w Szkole Podstawowej nr 12 w Gdańsku

SP 12 w Gdańsku zawsze brać udział w różnego rodzaju przedsięwzięciach. 2018 rok jest dla nas szczególnie ważny. Nie tylko przygotowujemy się do 10 rocznicy powstania szkoły, ale również przez cały rok szkolny 2017/2018 propagowaliśmy różnorodne patriotyczne wydarzenia związane z obchodami stulecia Niepodległości Polski. Wiele z tych planów będzie kontynuowana w obecnym roku szkolnym.

W naszej szkole myśli niepodległościowe propagujemy w powiązaniu z innymi ideami, takimi jak solidarność, demokracja, samorządność, wolność, patriotyzm.

Najważniejszymi wydarzeniami związanymi bezpośrednio z obchodami Święta Niepodległości są Apele 11 Listopada, cyklicznie organizowane w szkole. Apel „Narodowe Święto Odzyskania Niepodległości” w roku 2017/2018, organizowany przez uczniów i nauczycieli, przygotowywał środowisko uczniowskie do wielkiego święta stulecia w kolejnym roku szkolnym. Wszystkie klasy chętnie przyglądały się akademii, oddając również uroczysty hołd bohaterom I wojny światowej. 11 listopada 2018 będzie w SP 12 obchodzony szczególnie uroczysto.

Hasło „100-lecie Niepodległości Polski” było przez nauczycieli rozpowszechniane na rozmaitych przedmiotach, nie tylko na historii, ale również na języku polskim czy plastyce. Wynikiem tych działań była wystawa prac dzieci. Uczniowie z klas III brali także udział w Ogólnopolskim Konkursie Plastyczno-Przyrodniczym „Mapa Polski”, w którym w ciekawy sposób prezentowali mapę naszego kraju.

Idea Niepodległości rozpowszechniana była w naszej szkole poprzez zorganizowanie w roku 2017/2018 Wojewódzkiego Konkursu Muzyczno-Historycznego „Życie i twórczość

polskich kompozytorów na tle historii XIX i XX wieku. Ignacy Jan Paderewski”. W zamierzeniach organizatorów konkursu było, aby Ignacy Jan Paderewski, wielki działacz niepodległościowy stał się ponownie postacią, której będą dotyczyć zadania konkursowe w roku 2018/2019, właśnie z racji święta stulecia. Konkurs Muzyczno-Historyczny adresowany jest do uczniów klas IV-VIII, ale również młodsze dzieci mogą brać udział w wojewódzkich konkursach związanych z historią Polski, np. „O Polsce wiem wszystko”. W konkursie tym uczniowie klas III musieli zmierzyć się z pytaniami dotyczącymi naszej ojczyzny.

lekcje historii i godzinę
wychowawcze dotyczące
Konstytucji 3 Maja

Wojewódzki Konkurs
Przyrodniczo-Historyczny
„Polska dawniej i dziś”

Za nami

koncert muzyczny
„Droga do odzyskania
niepodległości”

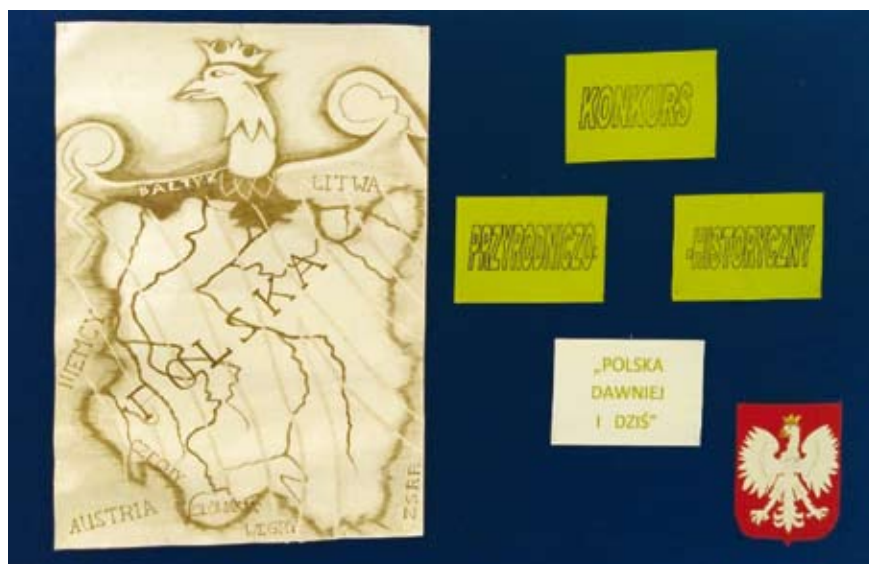
apel z okazji
uchwalenia Konstytucji
3 Maja 1791 roku

apel z okazji
Dnia Edukacji Narodowej

Fot. K. Darznik

Fot. K. Darznik

Najciekawszą formą na poznawanie losów naszego kraju dla młodszych uczniów są wycieczki. We wrześniu 2017 wszystkie klasy III naszej szkoły pojechały na Westerplatte. Zapoznały

się tam z początkiem II wojny światowej i dowiedziały się o odwadze polskich żołnierzy, którzy z wielkim poświęceniem odpierali ataki wroga. Na cmentarzu poległych żołnierzy dzieci zapaliły

znicz. Miejsce to było tak interesujące dla uczniów, że postanowili odwiedzić je ponownie na wiosnę. Tym razem brali udział w grze terenowej „Westerplatte - znajdź klucz do historii” organizowanej przez Muzeum II Wojny Światowej.

Warto pamiętać, że obecna wolność Polski wiąże się nie tylko z rokiem 1791, czy 1918, ale także z walkami Polaków na frontach II wojny światowej, Żołnierzami Wyklętymi, Solidarnością i upadkiem „komuny”. Szczególnie trzeba tutaj zaznaczyć, iż SP 12 w Gdańsku zdobyła w 2018 roku certyfikat „Solidarnej Szkoły” jako instytucja propagująca idee solidarności. Promujemy również wiedzę dotyczącą historycznej Solidarności – związku z lat 80-tych XX wieku i wydarzeń ściśle z nią związanych oraz z naszą współczesną wolnością.

W roku szkolnym 2018/2019 będziemy nadal kontynuować wyznaczone zadania z naciskiem na setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości po 123 latach zaborów.

Karolina Darznik
Agata Mikulewicz

nauczycielki historii

Szkoła Podstawowa nr 12 w Gdańsku

„Rok dla Niepodległej” – działania edukacyjne Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku

Stulecie Niepodległości Polski to wyjątkowy jubileusz. Dnia 2 listopada 2017 r. zainaugurowane zostały pomorskie obchody setnej rocznicy odzyskania niepodległości.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku zorganizowały konferencję: *Pomorskie drogi do Niepodległej*, na której wykład wprowadzający – *Wizerunek pomorskiego*

patrioty sprzed stu lat wygłosił prof. Wojciech Skóra, Akademia Pomorska w Słupsku.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku wraz z Filiami w Bytowie, Czluchowie, Lęborku i Miastku jesienią 2017 roku podjęła, w ramach wsparcia działań edukacyjnych i uzupełniania szkolnej oferty wydarzeń jubileuszowych, różnorodne działania skierowane do nauczycieli, uczniów, studen-

Fot. R. Janowski

tów, mieszkańców Słupska i regionu oraz wszystkich zainteresowanych osób, mające przypomnieć i przybliżyć szczególne wydarzenie w dziejach naszej Ojczyzny, a także przedstawić wyjątkową – pomorską drogę do odzyskania niepodległości przez Polskę.

W PBW w Słupsku obejrzeć można wystawy związane tematycznie z tymi wydarzeniami:

- „Świadkowie historii ...” – wybór książek wydanych około roku 1918
- „Ojcowie Niepodległości – przypominamy bohaterów Niepodległej” – zaprezentowane książki i materiały przedstawiają pomorską drogę do Niepodległości
- „100 lat odzyskania Niepodległości” – wybór książek dotyczących wydarzeń od I wojny światowej do ukształtowania granic II Rzeczypospolitej
- „Lotnictwo Niepodległej” - to kolejna wystawa, na której zaprezentowane zostały modele samolotów, zbiory książkowe i wybór informacji pochodzące z prywatnych zasobów kolekcjonerskich.

W Filiach PBW Słupsk:

- „Pamiętamy o święcie Niepodległości”
- „Polska Niepodległa, Ks. Gen. Bernard Witucki (1948 – 1993)”
- „Rok J. Piłsudskiego” – wystawa książek dotyczących życia J. Piłsudskiego
- „Droga do wolności” - tablica edukacyjna i wystawa książek
- „100 lecie Niepodległości Polski”.

Wystawy można oglądać w czytelniku i holu w godzinach pracy biblioteki. Zapraszamy wszystkich zainteresowanych. Grupy zorganizowane prosimy o wcześniejsze zgłoszenie. Ponadto przygotowano wykaz książek, artykułów z czasopism oraz źródeł elektronicznych nt. „Droga do Niepodległej”. Informacje te można uzyskać po wejściu na stronę biblioteki w zakładce Niepodległa. W celu przybliżenia szerszej rzeszy odbiorców pomorskiej drogi do Niepodległości przypomnieliśmy tu również bohaterów Niepodległej, przywódców i uczestników wydarzeń na Pomorzu sprzed 100 lat, związanych z walką o odzyskanie niepodległości oraz odbudową państwa polskiego. Opracowane zostały biogramy tych postaci historycznych – zapraszamy do ich przeczytania.

Nauczyciele bibliotekarze przygotowali ponadto zajęcia edukacyjne dla różnych grup wiekowych. Uczniowie z opiekunami skorzystać mogą z następujących propozycji:

Gry edukacyjnej „Niepodległa – łączy naukę i zabawę” (<https://bit.ly/2QraXt0>)

Celem gry jest przybliżenie osób, symboli i zdarzeń związanych z historią odzyskiwania niepodległości, a jej formuła wynika z chęci uatrakcyjnienia obchodów Święta Niepodległości tak, by uczynić go dniem radosnym i bardziej spontanicznym, a przez to bardziej atrakcyjnym dla młodego pokolenia. Gra jest połączeniem zabawy, nauki i edukacji patriotycznej. Zadania reali-

Fot. A. Stolarczyk

Fot. A. Stolarczyk

zowane podczas gry edukacyjnej NIE-PODLEGŁA są opracowane zgodnie z podstawą programową nauczania historii.

Do uczestnictwa w około godzinnej grze zaprosiliśmy uczniów szkół podstawowych klasy VI, VII, VIII. W zabawie bierze udział klasa szkolna podzielona na cztery kiluosobowe zespoły. Gra odbywa się na terenie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku, gdzie rozmieszczonych jest 5 punktów ilustrujących drogę Polaków do Niepodległości i główne epizody z nią związane: Komendant, Legiony,

Orlęta Lwowskie, Czyn powstańcy, Bitwa Warszawska.

Drużyny rozpoczynają grę równocześnie – w tzw. Kwaterze Marszałka. Kierują się do poszczególnych punktów. Odległości między Kwaterą Marszałka a punktami starają się pokonać możliwie jak najszybciej, wg otrzymanego schematu budynku/pomieszczeń. W każdym punkcie drużyny rozwiązują dwa zadania np. krzyżówkę niepodległościową, rozsypankę. Uczniowie wypełniają również quizy multimedialne, wyszukują w magazynie książki o tematyce historycznej, po czym wszystkie

grupy spotykają się w Kwaterze Marszałka, gdzie odbywa się projekcja edukacyjna filmu: *Z kart historii – Zanim nadeszła Niepodległa*.

Otwarte zajęcia edukacyjne pt. „**Kto Ty jesteś?**” dedykowane grupom przedszkolnym (dzieci od lat 5), uczniom klas 0 – III szkół podstawowych oraz uczniom z placówek kształcenia specjalnego.

Głównym motywem zajęć jest wiersz Wł. Bełzy „Katechizm dziecka polskiego” oraz najważniejsze wydarzenia w dziejach naszego kraju: powstanie państwa polskiego, utrata państwo-

„Kto Ty jesteś ?”

W Roku dla Niepodległej w naszej bibliotece odbywają się zajęcia edukacyjne pt. „Kto Ty jesteś ?”. Oferta skierowana jest do grup przedszkolnych (dzieci od lat pięciu) oraz uczniów klas 0-III szkół podstawowych. Zajęcia realizowane są po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

Kontakt:
e-mail: informacja@bibw.slupsk.pl
tel.: 55 84 888 39

Zapraszamy
grupy przedszkole (i dzieci od lat 5)
uczniów klas 0 oraz I-III
na zajęcia „Kto Ty jesteś?”

wości i przede wszystkim odzyskanie niepodległości. Uczestnicy spotkań wykonują kokardy narodowe i różne prace plastyczne z wykorzystaniem barw i symboli narodowych. Głównym celem działania jest wsparcie działań nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w przekazaniu najmłodszym elementów historii Polski, kształcenie postawy szacunku do polskiej historii oraz symboli i barw narodowych, a także przywiązania do własnej Ojczyzny oraz wzmocnienie odpowiedniego zachowania podczas ważnych uroczystości.

„Niepodległa”

Zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem zasobów dostępnych w PBW (PBC, IBUK, Academica, otwarte zasoby edukacyjne), kształtujące kompetencje informacyjno-komunikacyjne oraz czytelnicze przeznaczone dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadpodstawowych oraz słuchaczy uniwersytetu III wieku.

Międzyprzedszkolny Konkurs Plastyczny „Laurka dla Niepodległej”

Konkurs przeznaczony jest dla dzieci w wieku przedszkolnym (5-6 lat) uczęszczających do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych klas „0” z terenu miasta i gminy Słupsk. Dzieci będą tworzyć prace plastyczne technice dowolnej. Celem konkursu jest m.in.: wsparcie nauczycieli wychowania przedszkolnego w działaniach wychowawczych związanych z edukacją obywatelską i kształtowaniem postaw patriotycznych, rozwijanie i promowanie dziecięcej twórczości plastycznej,

kształtowanie u młodszych dzieci rozwoju ekspresji kulturowej poprzez zachęcanie do odzwierciedlenia w formie plastycznej treści związanych z odzyskaniem niepodległości, integracja środowisk przedszkolnych.

Ogłoszenie wyników konkursu nastąpi w przeddzień jubileuszu odzyskania Niepodległości. Informacja zostanie umieszczona na stronie internetowej organizatora, natomiast opiekunowie laureatów konkursu zostaną powiadomieni telefonicznie lub mailowo. Wszystkie dzieci biorące udział w konkursie otrzymają dyplomy, nauczyciele podziękowania, a laureaci pierwszych trzech miejsc nagrody książkowe. Laureat pierwszego miejsca zostanie zaproszony wraz z grupą przedszkolną na zajęcia edukacyjne do Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku.

Konkurs „Pocztówka z Niepodległej Polski”.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku, Filia nr 2 w Człuchowie zaprasza dzieci w wieku przedszkolnym (5-6 lat) z człuchowskich przedszkoli do wzięcia udziału w konkursie plastycznym pt.: „Pocztówka z Niepodległej Polski”.

Prezentowana oferta wspiera nauczycieli miasta Słupska i regionu w prowadzonych przez nich działaniach edukacyjnych i wychowawczych, co jest statutowym obowiązkiem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku. Jak skutecznie, tego doświadczamy obecnie, gdyż cieszy się ona zainteresowaniem nauczycieli i uczniów.

Na takie zainteresowanie liczymy też w przyszłości.

Zachęcamy do skorzystania z przygotowanej oferty. Zapraszamy na naszą stronę www.pbw.slupsk.pl.

**Jolanta Janonis,
Danuta Kamińska,
Agnieszka Stolarczyk**

nauczycielki bibliotekarki
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Słupsku

Konkurs na prezentację multimedialną „Pomorskie drogi do Niepodległej”

W roku setnego jubileuszu odzyskania niepodległości przez Polskę, Samorząd Województwa Pomorskiego zainicjował liczne działania, które łączą ludzi, miejsca i doświadczenia kilku pokoleń Pomorzan. Jednym z takich działań, które zainspirowało wyjątkową liczbę instytucji, dziesiątki nauczycieli i setki uczniów pomorskich szkół ponadpodstawowych, jest idea edukacji historycznej i patriotycznej, w ramach Konkursu na prezentację multimedialną „Pomorskie drogi do Niepodległej”.

Edukacja historyczna stanowi szczególnie ważny element przygotowania młodego człowieka do życia we współczesnym świecie. Znajomość historii kształtuje umysły otwarte, rozumiejące innych, kochające swój kraj i region, swoją kulturę, a jednocześnie zdolne do współistnienia i współdziałania z innymi narodami, grupami etnicznymi, pokoleniami. Historia Pomorza to specyficzne doświadczenie pomorskie, o którym, w kontekście historii i dziejów odzyskiwania przez Polskę niepodległości, solidarności i złożoności ludzkich losów na terenie Pomorza, niejednokrotnie w swoich wykładach przypomina profesor Cezary Obracht-Prondziński, socjolog, antropolog i historyk, kierujący swoje szczególne zainteresowa-

nia naukowe ku teraźniejszej i przeszłej sytuacji pomorskiej, wielokulturowości, socjologii, kulturze i historii pogranicza, Kaszub i Pomorza.

W setną rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę świętujemy finał kilkumiesięcznych poszukiwań pomorskich bohaterów, których losy zdeterminowało pragnienie wolności dla Pomorza. Ponad 300 uczniów szkół ponadpodstawowych z całego województwa pomorskiego pracowało nad projektami związanymi z aktywnym poszukiwaniem i atrakcyjnym zaprezentowaniem postaci zasłużonych w proces odzyskiwania niepodległości na tych ziemiach przed stu laty. Zaangażowani w projekt „Pomorskie drogi do Niepodległej” uczniowie pomorskich szkół stworzyli 112 prezentacji multimedialnych o osobach, których wyjątkowymi i tragicznymi losami oraz działalnością w obronie polskości, szczególnie się zainspirowali.

Konkurs „Pomorskie drogi do Niepodległej” odbywał się dwuetapowo. Do pierwszego etapu, którego koordynatorem była Pomorska Akademia Działania, przystąpili wszyscy uczniowie, którzy pod opieką nauczyciela zdecydowali się stworzyć w prezentacji multimedialnej portret bohatera wydarzeń sprzed

około stu lat. Uczniowie ci szukali w swoim najbliższym otoczeniu wyjątkowych postaci związanych z historią Pomorza. Mogli przy tym wybrać osoby z przygotowanej w ramach konkursu listy albo samodzielnie odnaleźć postacie działające w ich najbliższym otoczeniu – w rodzinie, miejscowości czy sąsiedztwie. Powstałe na bazie ich losów historie multimedialne pokazały, że zarówno zaproponowana lista bohaterów, jak również prywatne archiwa i rodzinne historie były cennym źródłem inspiracji dla uczniowskich opowieści. Powstały prezentacje opisujące losy i udział w niepodległościowych wydarzeniach rozgrywających się na pomorskich ziemiach przed stu laty nie tylko osób, o których można przeczytać w podręcznikach do historii. Uczniowskie zaangażowanie pokazało, że bohaterowie są wokół nas, wystarczy tylko zagłębić się w przeszłość swojej rodziny, szkoły, wsi czy miasta. Wystarczy tylko uważnie obserwować i posłuchać zapamiętanych historii. A potem poszerzyć infor-

macje przeszukując annały i biblioteki. Tak powstały prace o Janie Buchholzu, Tadeuszu Tolliku, Antonim Schroederze, księdzu Robercie Pluto-Prądyńskim, ale też o Antonim Abrahamie czy Franciszku Kręckim i wielu innych osobach, o których losach i działaniach warto pamiętać, bo to historia naszych dziadków, pradiadków, bliska nam i tworząca nasze więzi z Pomorzem.

W czasie ostatniej, w etapie powiatowym, uroczystej gali w Bytowie, podsumowującej najlepsze prezentacje z powiatu bytowskiego, człuchowskiego, słupskiego i miasta Słupska, najwyższą punktację otrzymały prezentacje uczniów z II Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi ze Słupska: Wiktorii Augustyn, Patrycji Groch i Kai Willich. Drugie miejsce przypadło innej drużynie z tej samej szkoły ze Słupska, która przedstawiła postać Mariusza Zaruskiego, a trzecie zespołowi z I Liceum Ogólnokształcącego z Bytowa. Uczniowie w tradycyjnych kaszubskich strojach ludowych opowie-

dzieli o ks. Robercie Pluto-Prądyńskim.

W efekcie uczniowskiego zaangażowania we wszystkich powiatach województwa powstały materiały o dużej wartości edukacyjnej i jeszcze większej emocjonalnej. Spośród 29 prezentacji, które zakwalifikowano do etapu powiatowego konkursu, jury konkursu, w czasie uroczystych gal powiatowych, w Bytowie, Gdańsku, Starogardzie Gdańskim, Sztumie i w Wejherowie, oceniając kreatywność, oryginalność, poprawność merytoryczną oraz własną interpretację tematu, wytypowało najlepszych pięć prezentacji w województwie pomorskim:

- prezentację o Władysławie Cieszyńskim przygotowaną przez drużynę z V Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Gdańsku (finał powiatowy w Gdańsku)
- prezentację o Tadeuszu Tolliku przygotowaną przez uczennice z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica w Kwidzynie (finał powiatowy w Sztumie)

Laureaci konkursu multimedialnego „Pomorskie drogi do Niepodległej”

Fot. B. Kwaśniewska

Wicemarszałek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego Wiesław Byczkowski wręcza nagrody zwycięzcom konkursu multimedialnego „Pomorskie drogi do Niepodległej”

- prezentację o Antonim Abrahamie autorstwa zespołu z Powiatowego Zespołu Szkół nr 2 w Wejherowie (finał powiatowy w Wejherowie)
- prezentację o Janie Buchholzu przygotowaną przez uczniów z II Liceum Ogólnokształcącego w Starogardzie Gdańskim (finał powiatowy w Starogardzie Gdańskim)
- prezentację o Franciszku Leonie Kręckim drużyny z II Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku (finał powiatowy w Bytowie).

Szczególnym wyróżnieniem dla uczniów uczestniczących w multimedialnym projekcie na poziomie powiatowym była możliwość obejrzenia filmu „Kamerdyner”. Poetycki obraz czasów trudnych i tragicznych, wyreżyserowany przez Filipa Bajona, obejmuje losy ludzkie wplecione w tragiczne wątki historii pomiędzy latami 1900-1945. Scenariusz ukazuje powikłane historie trzech nacji zamieszkujących dawne polsko-niemiec-

kie pogranicze na północnych Kaszubach. Historia podzieliła nie tylko ziemię linią granicy wytyczonej w Wersalu po I wojnie światowej. Podzieliła także ludzi: Niemców, Kaszubów, Polaków, będąc przyczyną waśni, a często też nienawiści. Historia opowiedziana przez Filipa Bajona ukazuje skomplikowane postawy i wybory, których mieszkający na Pomorzu ludzie musieli dokonywać w ciągu czterech dekad poczynawszy od 1900 roku.

Znakomity aktor Janusz Gajos, grający postać inspirowaną historią „Króla Kaszubów” Antoniego Abrahama, w refleksji o filmie powiedział znacząco: *Nigdy nie jest za późno, by zacząć mówić o tragedii...* Film Filipa Bajona przypomina bowiem o Kaszubskiej Golgocie, o ludobójstwie w lasach Piaśnicy, polu tragicznych efektów walki pruskiej antypolskości z kaszubskim patriotyzmem, która zakończyła się masowym mordem popełnionym na tysiącach Kaszubów w lasach pod Piaśnicą. Film jest piękny także pięknem pomorskich krajobrazów,

wzruszający tragicznymi losami bohaterów. Z nieukrywany emocjami oglądali film seniorzy zaproszeni na ten szczególny pokaz. Zapewne byli wśród nich tacy, których rodzinne losy podobne były tragicznym wątkom filmowym. Byli też tacy, dla których film ten jest być może jednym z pierwszych źródeł tak pełnego obrazu o losach mieszkańców Pomorza, a ich własne losy splecione były z dramatem innych miejsc na mapie naszego kraju. Tym cenniejsze było wydarzenie, które łączyło tak wiele losów.

Agata Szklarkowska

koordynator etapu regionalnego konkursu na prezentację multimedialną „Pomorskie drogi do Niepodległej”,
dyrektor
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku

Prezentacje uczennic z II Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi ze Słupska: Wiktorii Augustyn, Patrycji Groch i Kai Willich

Jak przygotować wystawę okolicznościową?

Święto Niepodległości, Dzień Flagi czy Święto Konstytucji 3 maja... te i inne uroczystości mają swoje stałe miejsce w kalendarzu roku szkolnego. Akademiom towarzyszy odświętny wystrój szkoły a na korytarzach czy w gablotach pojawiają się prace plastyczne inspirowane tematyką patriotyczną.

Jak przygotować wystawę okolicznościową, aby była efektowna i niebanalna? Jak skutecznie zaangażować uczniów w tworzenie elementów wystroju szkoły, aby pobudzić ich do refleksji nad swoją tożsamością i jednocześnie kształcić wyczuwanie estetyki. Na te pytania starali się odpowiedzieć nauczyciele uczestniczący w szkoleniu w pracowni komputerowej. Celem spotkania było też doskonalenie warsztatu pracy zakresie wykorzystywania TIK na różnych przedmiotach, od języka polskiego przez historię na informatyce skończywszy. Wykorzystano edytor tekstu CANVA (www.canva.com), który daje szerokie możliwości tworzenia plakatów, pocztówek, ulotek i innych druków użytkowych.

Co możemy zaproponować naszym uczniom? Może konkurs na plakat? Zadaniem uczestników zmagających się graficznych mogłoby stać się zaprojektowanie

plakatu, który będzie odpowiedzią na pytanie, jak rozumiemy dobro wspólne. Jednak wykonanie plakatów powinno poprzedzić się analizą tekstów kultury o wysokich walorach estetycznych. Proponuję tu przyjrzenie się dwóm kampaniom konkursowym: „Rzeczpospolita – rzecz wspólna” oraz „Młoda grafika polska dla Niepodległej”. Pytania o to, który plakat nam się podoba i dlaczego, składania do refleksji nad kompozycją, rolą barw i typografią. Okazuje się, że plakaty wykonane przez młodych twórców łączą w sobie prostotę formalną z silnym przekazem dotyczącym wartości ważnych dla wspólnoty. Mogą być wspaniałą inspiracją dla naszych uczniów.

Nauczyciele obecni na szkoleniu projektowali plakaty związane z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, ale pojawiły się też pomysły na zaangażowanie uczniów w kampanię „Mamo, Tato! Idź na wybory”. Tego typu zadania nie tylko budują postawy obywatelskie, ale przy okazji ich realizacji możemy kształcić kompetencje obecne w podstawie programowej języka polskiego (chwyty retoryczne i impresywny charakter tekstów kultu-

Aut. S. Kilanowska-Męczykowska

Kolejny pomysł „Kto ty jesteś?” odwołuje się do „Katechizmu dziecka polskiego” Władysława Bełzy i jego współczesnej interpretacji autorstwa Joanny Olech i Edgara Bąka. Zadaniem uczestników była odpowiedź na pytanie, w jakich postawach uobecnia się ich patriotyzm. Nauczyciele kończyli zdanie „Jestem patriotą...” w różny sposób. Tego typu prace mogą stać się przyczynkiem do dyskusji o tym, jak rozumiemy postawę umiłowania ojczyzny i w jaki

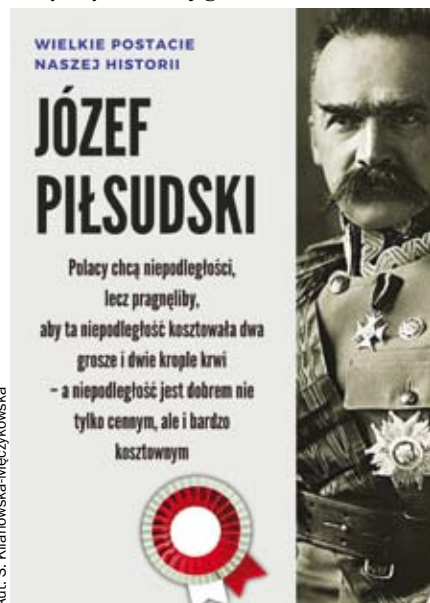

Aut. M. Naczk

sposób możemy pielęgnować w sobie patriotyzm.

Propozycją dla młodszych uczniów będą „Życzenia dla Polski”. Program graficzny Canva daje możliwość edycji ogromnej liczby kartek, które można w łatwy sposób przekształcać. Kolorowe i efektowane prace z życzeniami będą z pewnością niezwykle ozdobą każdej klasy czy szkolnej galerii.

Aut. S. Kilanowska-Męczykowska

1918-2018
Niepodległa

Aut. M. Naczk

Pomysłowość uczestników szkolenia i ich zaangażowanie w pracę przełożyły się na wspaniałe efekty. Założy też można, że powyższe propozycje spodobały się naszym uczniom i przyczynią się do upiększenia szkolnych wystaw okolicznościowych.

Sylwia Kilanowska-Męczykowska
nauczyciel konsultant
ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji polonistycznej
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Na lekcjach historii uczniowie poznają nazwiska wielkich Polaków i Polek, którzy swoimi zasługami przyczynili się do odzyskania przez Polskę niepodległości. Warto wykorzystać tę wiedzę i zaproponować uczniom stworzenie plakatów „Znane Polki i Polacy o wolności i ojczyźnie”, w których obok zdjęcia umieszczone zostaną wyszukane przez uczniów fragmenty wypowiedzi polskich bohaterów.

Podsumowaniem szkolenia była propozycja wykorzystania generatora chmur wyrazowych. W kontur Polski zostały wpisane skojarzenia związane z naszym krajem.

Stulecie Niepodległej na łamach „Edukacji Pomorskiej”

Zespół redakcyjny dwumiesięcznika „Edukacja Pomorska”, wydawanego przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, również włączył się w obchody stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

W okresie od marca do października 2018 r. w ramach rubryki czasowej „Stulecie Niepodległej” opublikowaliśmy łącznie cztery artykuły poruszające różnorodne zagadnienia związane z tą

ważną rocznicą. W ostatnim tegorocznym numerze naszego pisma ukazać się dwa kolejne materiały.

Artykuł, który zainaugurował nową rubrykę czasową w nr 87 „Edukacji Pomorskiej”, zatytułowany „Wspólnie będziemy świętować pod jednym hasłem: Niepodległa”, został opracowany przez Michała Piotrowskiego – rzecznika prasowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Tekst

przybliżyć inicjatywę marszałka Mięczy-
sława Struka, który zaprosił samorzą-
dy i instytucje z całego województwa
do realizacji działań upamiętniających
pomorską drogę do Niepodległej. Ze
względu na specyfikę historii naszego
regionu, pomorskie świętowanie stulecia
odzyskania przez Polskę niepodległości
będzie rozłożone na lata 2018-2020.

Kolejnym materiałem opublikowanym na łamach „Edukacji Pomorskiej”

(nr 88/89) był tekst pt. „Przyszłość można wybrać zarówno opierając się na przeszłości, jak i odwracając się do niej plecami”, autorstwa Anny Krajnowskiej – nauczyciela konsultanta CEN ds. nauczania historii i wiedzy o społeczeństwie. Artykuł przybliży czytelnikom specyfikę drogi Pomorza Gdańskiego do integracji z resztą ziem polskich oraz relacjonuje konferencję poświęconą powyższym zagadnieniom, zorganizowaną przez CEN w kwietniu 2018 r. Odbiorcami konferencji byli nauczyciele historii, wychowawcy oraz młodzież z pomorskich szkół. Program tego wydarzenia koncentrował się wokół trzech zagadnień: czynników kształtujących społeczność Pomorza przez ponad stuletni okres zaboru pruskiego, znaczenia niepodległości dla współczesnych mieszkańców naszego regionu, a także przykładów dobrych praktyk w zakresie żywych lekcji historii realizowanych w oparciu o zasoby środowisk lokalnych.

W numerze 90 „Edukacji Pomorskiej” znajdą Państwo dwa materiały prezen-

tujące ciekawe inicjatywy edukacyjne, wpisujące się w tematykę niepodległościową. „Stulecie w kronice zapisane, czyli dzieje szkoły w Tuchlinie” to artykuł opracowany przez Irenę Warmowską i Brygidę Knopik – nauczycielki ze Szkoły Podstawowej w Tuchlinie. Opisano w nim szereg ciekawych i wartościowych inicjatyw zainspirowanych odkryciem historycznej kroniki szkolnej, a prowadzących do aktywizacji społeczności lokalnej oraz edukacji patriotycznej młodych ludzi w oparciu o historię ich małej ojczyzny. Drugi artykuł, zatytułowany „Rejs do granic Niepodległej”, opracowali Iwona Poźniak z Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz Leopold Naskręt, reprezentujący Pomorski Związek Żeglarski. W materiale opisano jedną z inicjatyw upamiętniających 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości: rejs „Zawiszy Czarnego” wzdłuż morskich granic II Rzeczypospolitej, który odbył się w dniach 15-18 maja br. Artykuł przybliży też czytelnikom jedno z działań realizowanych w naszym regionie

w ramach programu edukacji morskiej – Pomorski Konkurs o Tytuł Mistrza Nawigacji, którego laureaci z 2018 r. byli uczestnikami wyjątkowego rejsu „Zawiszy Czarnego”.

Na zakończenie cyklu artykułów poruszających różnorodne zagadnienia związane z rocznicą odzyskania niepodległości przez Polskę, w numerze 91 „Edukacji Pomorskiej” ukaże się artykuł podsumowujący VII Forum Pomorskiej Edukacji, które miało w tym roku niezwykle patriotyczny charakter, a także materiał dotyczący zakończonego właśnie konkursu multimedialnego dla młodzieży „Pomorskie Drogi do Niepodległej”. Zachęcam do lektury!

**Małgorzata
Bukowska-Ulatowska**

nauczyciel konsultant
ds. diagnoz i analiz
oraz edukacji j. obcych
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Pracownicy Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku
świętują 100-lecie odzyskania niepodległości

